

DUURZAAM DOEN!

Hoe verandert gedrag
bij jezelf en de ander?

KNW NAJAARSCONGRES
I.s.m. Vewin en Unie van Waterschappen

vrijdag 22 november 2024 ~ De Metaalkathedraal, Utrecht

WATERNETWERK.NL

Adres: De Metaalkathedraal, Rijksweg 20, UTRECHT
Contact: Carla Megens, 06 19791037 / Monique Bekkenutte, 06 31678668

PROGRAMMA

9:45 - 10:00	Inloop
10:00 - 10:15	Welkom door Monique Bekkenutte, directeur KNW Intro door dagvoorzitters Giulietta Stap en Sergio Bulte, jongKNW
10:15 - 10:25	Kunnen veranderen of willen veranderen, dat is de vraag Riksta Zwart, voorzitter KNW en directeur WBGR
10:25-10:55	Prijsuitreiking MBO-eindopdracht en afstudeerscripties BSc/MSc
10:55 - 11:15	<i>Korte pauze</i>
11:15 - 12:15	De mens als missing link: over de psychologie van duurzame gedragsverandering Reint Jan Renes, HvA
12:20 - 12:30	Introductie deelsessies ronde 1&2
12:30 - 13:30	<i>Lunchpauze</i>
13:30 - 14:30	Deelsessies ronde 1
14:40 - 15:40	Deelsessies ronde 2
15:45 - 16:15	Plenaire conclusies en aanbevelingen, Giulietta Stap en Sergio Bulte
16:15 - 17:30	<i>Napraten met hapje en drankje</i>

KEYNOTE

De mens als missing link: over de psychologie van duurzame gedragsverandering

Ruim driekwart van de samenleving maakt zich zorgen over klimaatverandering en volgens het IPCC kunnen we met gedragsverandering 40 tot 70% van de schadelijke uitstoot van broeikasgassen tegengaan. Hoe komt het dan dat we toch niet massaal in beweging komen? Gedragswetenschapper **Reint Jan Renes** neemt ons in zijn keynote mee in de psychologie van ons eigen gedrag.

BEREIKBAARHEID

Vanaf het Centraal Station Utrecht gaat elke 12 minuten buslijn 4 richting Terwijde, halte burgemeester Verderlaan, en dan nog 12 minuten lopen.

Vanaf het Centraal Station Utrecht is met een OV-fiets de Metaal Kathedraal binnen 20 minuten te bereiken.

Parkeren:

Er zijn 30 plekken beschikbaar nabij de locatie. De resterende auto-rijders worden naar parkeerplekken in de wijk geleid, of naar de parkeerplaats van een nabijgelegen voetbalclub (120 parkeerplekken). Dit wordt door parkeerbeheer van de Metaal Kathedraal geregeld. Vanaf de voetbalclub is het een aardige wandeling (voedselbos) naar de Metaal Kathedraal. De route is te vinden in de bijlage.

MIDDAGSESSIES

RONDE 1 13.30-14.30 UUR

Sessie 1 – zaal DOME

Doelgroepen - drijfveren en waarden

De interactieve sessie gaat over de manier waarop de verschillende groepen mensen in Nederland aankijken tegen duurzaamheid. Niet iedereen is voor en niet iedereen is tegen, maar we kunnen wel (bijna) iedereen meekrijgen. Als we maar rekening houden met de drijfveren en waarden van de verschillende groepen. In deze sessie worden de verschillende groepen beschreven en wordt er in gegaan op de manier waarop we het beste gedragsinterventies kunnen uitvoeren bij elk van die groepen.

Gerard vd Werf, Motivaction

Sessie 2 – zaal HOLLANDIA

Impact meesterschap

Wat heb je nodig om impact te maken? De meeste mensen denken aan inhoudelijke vakkennis, of vaardigheden als overtuigingskracht en netwerken.

Wist je dat er in 23 impactvaardigheden zijn vastgesteld in het raamwerk van de Inner Development Goals? In deze workshop ga je aan de slag met jouw impactprofiel en leer je jouw meesterschap verder te ontwikkelen. Een speelse workshop waarin impactvaardigheden en positieve psychologie elkaar ontmoeten.

Titus is trainer en één van de oprichters van de IDG Hub Overheidsmedewerkers

Titus Mars, Rijksoverheid

Sessie 3 – zaal VOORPORTAAL

Houding en gedrag bij programmatische samenwerking

De samenwerkingsorganisatie achter de transitie

Aan de hand van een relevante casus vanuit de energietransitie over samenwerking en geïnstitutionaliseerd gedrag vanuit programmatisch werken. In essentie: het combineren van lange termijn programmatische inkoop met een focus op houding en gedrag van zowel OG en ON, met het bouwteam als middel.

Tjerk Michielse, BdB

Sessie 4 – zaal ZZZ-CAFE

Omgaan met weerstand

Gedragsverandering is onlosmakelijk verbonden met weerstand. Elke verandering roept immers weerstand op bij mensen. Maar waar komt die weerstand vandaan? En belangrijker nog, hoe ga je met die weerstand om?

In deze sessie neemt het gedragsteam van het Hoogheemraadschap van Delfland je mee in de psychologie achter weerstand en hoe je deze kan verminderen.

Kes Nieuwpoort, Delfland

Sessie 5 – zaal HEMELRIJCK

Gedragsverandering voor stimuleren van waterbesparing in de praktijk

Vitens en Waterbedrijf Groningen staan voor dezelfde uitdaging: de drinkwatervraag verlagen. Beide bedrijven onderzoeken welke gedragsveranderingstechnieken en interventies werken om het drinkwaterverbruik van de drinkwaterconsument te beïnvloeden.

Na deze sessie:

- ken je het belang van gedragsverandering bij waterbesparing;
- weet je hoe deze mogelijk te bewerkstelligen is;
- weet je hoe je zelf een experiment kan opzetten en ervan kan leren;
- ken je de resultaten van de experimenten.

Susan van Dijk, Vitens, Maria Wierenga en Sara Leijendekker Waterbedrijf Groningen

RONDE 2 14.40-15.40 UUR

Sessie 6: zaal DOME

Versterk duurzaam doen met een duik in de onderstroom van je organisatie.

De transformatie naar meer duurzame impact stagneert bij veel organisaties ondanks geformuleerde doelen. Hoe de dingen altijd gaan, “zo doen we dat nu eenmaal” oftewel de cultuur, is vaak een onderbelicht aspect in transformatie. Maar het is juist de cultuur die een sleutel geeft om samen nieuwe manieren van doen uit te vinden.

Kom met ons in beweging en ontdek hoe je de duurzaamheidscultuur in je organisatie kunt inzetten als motor voor verandering. Arcadis deelt ervaringen uit de cultuurmetingen bij drie waterschappen gericht op het behalen van de duurzaamheidsdoelen. Samen zetten de deelnemers de onderwaterbril op en zetten het onderzoek voort.

Floor Boerwinkel, Sara Vellinga en Henke Ponse, Arcadis

Sessie 7 - zaal HOLLANDIA

Praktijkvoorbeelden - Help, mijn waterexpert gaat met pensioen!

Op het KNW Voorjaarscongres hebben we waardevolle ideeën verzameld om de vergrijzing en de uitstroom van kennis in de watersector aan te pakken. Het publiek dacht mee over drie belangrijke thema's: kennis verzamelen, kennis borgen en kennis overdragen. Nu is het moment aangebroken om deze inzichten om te zetten in actie, en dat vraagt om gedragsverandering van ons allemaal.

Ervaringen uit de praktijk leren dat we onderweg onvoorziene obstakels tegenkomen die we samen moeten overwinnen om de kennis binnen onze organisaties te behouden. Daarom gaan we met concrete praktijkvoorbeelden aan de slag, en leren we van de do's en dont's van bestaande initiatieven. Waarom zelf het wiel opnieuw uitvinden, als we al zo veel kunnen leren van wat er al is? Samen zorgen we ervoor dat de watersector klaar is voor de toekomst!

Gabrielle Knufman, Bonny Everaars en Bram Ooms, Stichting Wateropleidingen

Sessie 8 - zaal VOORPORTAAL

Let op je taal!

De stip op de duurzame horizon is duidelijk, maar met welk verhaal breng je vervolgens je collega's in beweging? Ontdek het traject dat het strategisch programmateam Circulaire Economie van Waternet hiervoor heeft doorlopen. En neem de eerste stappen in het opstellen van je eigen verhaal.

Christine van Oortmerssen, Waternet

Sessie 9 – ZP-CAFE

Wat vraagt de wateropgave?

Het watersysteem in Nederland staat onder druk door het veranderende klimaat. De vraag naar grondwater voor natuur, landbouw en drinkwater stijgt. Wij ervaren dat de huidige projectmatige aanpak steeds meer leidt tot verdeeldheid. Wat kunnen we daar aan doen in de projecten en in de manier van werken? In de sessie van TAUW gaan we dat gezamenlijk uitzoeken.

Rik Bulsink en Kars Witman, Tauw

Sessie 10 - zaal HEMELRIJCK

Strategieën voor klimaatcommunicatie

Anne-Marie is een ervaren campagnestrateeg gespecialiseerd in klimaatcommunicatie en -psychologie. Ze deelt strategieën om duurzaam gedrag te stimuleren en belicht hoe inzichten over defensiemechanismen, klimaatstijte en schuldgevoelens vaak worden genegeerd. Politici en professionals behandelen burgers nog vaak als consumenten, terwijl kennis over twijfelzaai-tactieken en effectieve gedragsverandering ontbreekt. Ze pleit voor een bredere toepassing van klimaatpsychologische inzichten en roept op om nieuwe strategieën te verkennen voor ambitieuzer klimaatbeleid.

Anne-Marie Pronk, campagnestrateeg Klimaatzuster, projectleider communicatie ARK Rewilding Nederland

**Meer informatie over de activiteiten van onze vereniging voor en door waterprofessionals vind je op
WWW.WATERNETWERK.NL**